

Bezuinigingstempo en schuldposities

INTERNATIONAAL

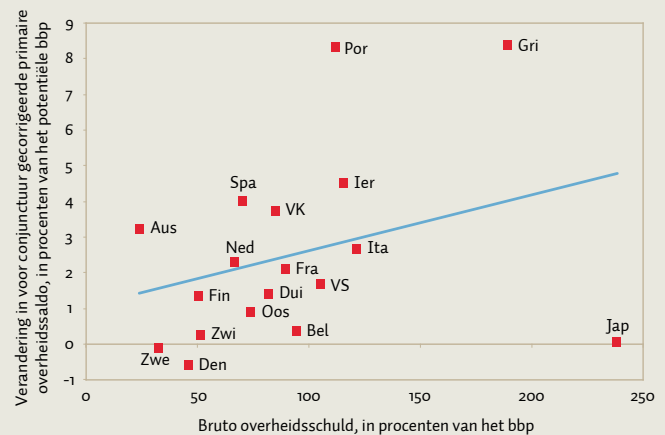
Met het uitbreken van de staatsschuldencrisis en de angst om toegang tot de obligatiemarkten te verliezen, zijn veel landen inmiddels begonnen met begrotingsconsolidatie. De vraag is of elk land een optimaal bezuinigingstempo hanteert. Het gevaar bestaat dat dit tempo in sommige landen te hoog ligt en de groei onnodig schaadt, terwijl het in andere landen te laag ligt en het risico op een schuldencrisis vergroot. Een eerste indruk ontstaat door het bezuinigingstempo tussen landen te vergelijken met hun bruto staatsschuldposities. Idealiter is het verband tussen beide positief, zodat de landen met de hoogste schuldquoten het snelste bezuinigingstempo hanteren.

Dit is ook wat de praktijk toont (figuur), maar het verband is niet scherp. Zo moet Japan bijvoorbeeld nog beginnen met begrotingsconsolidatie terwijl de schuldratio bijna onwerkelijk grote hoogten bereikt. Ook het bezuinigingstempo dat landen als België en de Verenigde Staten hanteren oogt wat traag in vergelijking met hun forse bruto staatsschuldposities. Aan de andere kant is het bezuinigingstempo relatief stevig in landen als Australië, Nederland en het Verenigd Koninkrijk, waar de schuldpositie wat meer speelruimte lijkt te geven. De figuur suggereert ten slotte dat het bezuinigingstempo in de Europese periferie (Griekenland, Portugal, Ierland en Spanje) erg hoog tot veel te hoog ligt in verhouding tot de schuldposities. Het gebrek aan vertrouwen van financiële markten en de Europese afspraken ontnemen echter de optie om een gematigder bezuinigingstempo te hanteren.

Over het geheel genomen zou het optimale bezuinigingstempo erop gericht moeten zijn om op de lange termijn het schuldniveau houdbaar

te maken dan wel te houden. Bezuinigingsplannen met een stevig tempo op korte termijn kunnen de economie en de arbeidsmarkt schaden. Tegelijkertijd leidt uitstel van benodigde begrotingsconsolidatie tot een verhoogde kans op een schuldencrisis op termijn. Hiertussen balanceren is niet eenvoudig. ■ **SHAHIN KAMALODIN** (RABOBANK)

Begrotingsimpuls en staatsschuld

Bron: IMF, OESO, Rabobank

Volatiele inflatie door energie

MONETAIR

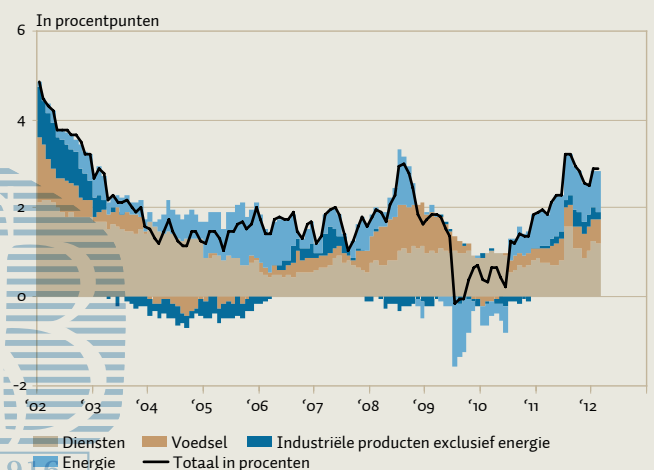
Sinds de introductie van de euro in 2002 zijn de prijzen in Nederland volgens de Europese geharmoniseerde methode (HICP) met gemiddeld 1,9 procent per jaar gestegen. Een mooi resultaat, maar dit gemiddelde verhult sterke schommelingen (figuur). De inflatie in Nederland bereikte haar laagste punt in juli 2009. De prijzen waren toen 0,1 procent lager dan in juli 2008. Dit kwam vooral doordat energieprijzen 13,3 procent lager waren dan een jaar daarvoor. De bijdrage van energie aan de totale inflatie bedroeg maar liefst -1,5 procentpunt.

Sinds de zomer van 2009 is de inflatie opgelopen tot 3 procent in september 2011. Energieprijzen zijn de drijvende kracht geweest achter deze inflatietoename. De olieprijs is de afgelopen drie jaar meer dan verdubbeld en met enige vertraging werken olieprijsveranderingen door in Nederlandse energieprijzen. De negatieve bijdrage van energie aan de totale inflatie is sinds de zomer van 2009 afgenomen en vanaf de zomer van 2010 stuwt energie de inflatie op. Ook de voedselprijzen – die net als energieprijzen een volatiel verloop kennen – hebben bijgedragen aan de inflatiestijging. De bijdrage van voedsel aan de totale inflatie schommelt sinds mei vorig jaar rond de 0,5 procentpunt, terwijl voedsel de totale inflatie in het voorjaar van 2010 nog drukte.

De inflatie is ook de laatste tijd erg volatiel. In de laatste maanden van vorig jaar daalde de inflatie tot 2,5 procent in december, maar in de eerste twee maanden van dit jaar was deze met 2,9 procent een stuk hoger. De energieprijzen zijn verder gestegen; aan de pomp werd nog nooit eerder zo veel betaald. De inflatie van gas en elektriciteit was al jaren niet meer zo hoog. De verwachting is dat de totale inflatie de komende maanden geleidelijk zal afnemen en vanaf de zomer rond de 2 procent zal liggen. De diensteninflatie zal dit jaar nog hoog blijven, maar bij de overige componenten – energie, voedsel en industriële producten – wordt een afname voorzien. ■ **CARIN VAN DER CRUIJSEN** (DNB)

mende maanden geleidelijk zal afnemen en vanaf de zomer rond de 2 procent zal liggen. De diensteninflatie zal dit jaar nog hoog blijven, maar bij de overige componenten – energie, voedsel en industriële producten – wordt een afname voorzien. ■ **CARIN VAN DER CRUIJSEN** (DNB)

Bijdrage aan inflatie Nederland in procentpunten, en procentuele jaarmutaties

Bron: Eurostat

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Opplussen van deeltijdwerk

In het rapport 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2016' is gekeken in hoeverre het opplussen van deeltijdwerk kan bijdragen aan het verminderen van de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening voor werkgevers. Een van de scenario's is gebaseerd op de slogan van de Taskforce Deeltijd plus: "24 or more". Het scenario houdt in dat iedereen die nu minder dan 24 uur per week werkt, 24 uur per week zou gaan werken.

De tabel laat het effect zien van dit scenario op vermindering van personeelstekorten bij zorggerelateerde opleidingstypen waarvoor grote tot zeer grote tekorten verwacht worden. De huidige gemiddelde werkweek wordt gerapporteerd in de eerste kolom. Met uitzondering van de twee wo-opleidingstypen – (dier)geneeskunde en tandheelkunde – is de gemiddelde werkweek bij deze opleidingstypen kleiner dan 30 uur. De tweede kolom toont het percentage waarmee de opplussing binnen een bepaald opleidingstype de verwachte tekorten vermindert.

Het opplussen van deeltijdwerk zou het tekort aan personeel met een opleiding vmbo (uiterlijke) verzorging ruimschoots oplossen. Ook het tekort aan mbo verpleging en mbo apothekersassistenten zou grotendeels verdwijnen. Het tekort aan mensen met een hbo verpleegkunde neemt met 40 procent af. Het tekort aan mensen met een wo (dier)geneeskunde of tandheelkunde zou weinig afnemen. Dit is niet verwonderlijk omdat de gemiddelde werkweek al relatief hoog is.

Hoewel het opplussen van deeltijdwerk de verwachte tekorten in meer of mindere mate kan terugdringen, kunnen er ook negatieve gevolgen zijn voor de gemiddelde arbeidsproductiviteit. Mensen verplichten

om meer te gaan werken zal het personeelsverloop juist kunnen vergroten. Ook kan het negatieve consequenties hebben voor de baantevredenheid en het ziekteverzuim. ■ **ANNEMARIE NELEN** (ROA EN BERGISCHE UNIVERSITÄT WUPPERTAL)

Afname tekorten door opplussen kleine deeltijdbanen

Opleidingstypen	Gemiddelde werkweek in	Vermindering personeelstekorten door opplussen werkweek, in procenten
Vmbo (uiterlijke) verzorging	22	100+
Mbo verpleging	25	85
Mbo apothekersassistent	25	93
Hbo verpleegkunde	29	40
Wo (dier)geneeskunde	40	6
Wo tandheelkunde	39	4

Bron: ROA rapport, 2011(8)

De kloof tussen koop en huur

In een goed functionerende woningmarkt vinden verhuizingen plaats die leiden tot een optimale allocatie van huishoudens over woningen. Jongere huishoudens zoeken een woning dichtbij hun nieuwe baan of met voldoende ruimte voor gezinsuitbreiding. Oudere huishoudens kunnen juist met minder ruimte toe en zoeken een compactere woning. Meestal stappen huishoudens in het begin van hun wooncarrière over van een huur- naar een koopwoning. Ouderen kunnen hun koopwoning inruilen voor een huurwoning en de verkoopopbrengst gebruiken als pensioenaanvulling. Op die manier kunnen er weer nieuwe huurders doorstromen naar de koopsector. Doorstroom tussen de huur- en koopsector wordt echter beperkt wanneer koopwoningen te duur worden voor starters. Lagere inkomens kunnen de stap naar een koopwoning dan niet maken. Koopwoningen blijven duur wanneer er te weinig beschikbaar komen. Dat gebeurt onder andere wanneer ouderen lang in hun woning blijven zitten en geen overstap maken naar een huurwoning. De tabel geeft daar een paar aanwijzingen voor. Het aandeel huishoudens met een huurwoning dat per jaar verhuist lag in de periode 2005–2008 op iets minder dan 5 procent. Bij huishoudens met een koopwoning was dat ruim 8 procent. Meer dan de helft van de huurders verhuist naar een koopwoning, terwijl slechts minder dan een derde van de eigenwoningbezitters naar een huurwoning verhuist. Het aantal verhuizingen ligt een stuk hoger voor jongere huishoudens dan voor oudere huishoudens. Met betrekking tot huurders met een relatief laag inkomen bevestigt de tabel dat de doorstroom naar een koopwoning beperkt is: bij huishoudens van 36–55 jaar met maximaal een modaal

inkomen verhuist slechts een op de vier naar een koopwoning. Bij bovenmodale inkomens is dat twee op de drie. Aan de andere kant laat de tabel zien dat oudere eigenwoningbezitters nauwelijks nog verhuizen, en al heel helemaal niet naar een huurwoning. Bovendien is dat aandeel tussen 2005 en 2008 ook nog eens sterk afgenomen (van 1,1 naar 0,3 procent voor bovenmodale 56-plussers). Met een groeiend aandeel ouderen in de bevolking ziet de doorstroom tussen de huur- en koopsector er dan ook somber uit. ■ **ARJAN HEYMA** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Gemiddeld aandeel huishoudens dat is verhuist per jaar in de periode 2005–2008, in procenten

	Huurders			Kopers		
	Naar huur	Naar koop	Geen verhuizing	Naar koop	Naar huur	Geen verhuizing
Totaal	2,1	2,5	95,4	6,0	2,4	91,6
26-35 jaar						
Tot en met modaal	10,2	4,1	85,7	18,7	18,3	63,0
Meer dan modaal	4,7	12,3	82,9	19,7	5,9	74,4
36-55 jaar						
Tot en met modaal	6,6	2,2	91,1	9,3	9,9	80,7
Meer dan modaal	2,4	4,9	92,7	7,6	2,6	89,8
56-plus						
Tot en met modaal	0,3	0,1	99,7	0,5	0,5	99,0
Meer dan modaal	0,3	0,5	99,2	1,5	0,7	97,8

Bron: CBS Microdatabestanden

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.